

Iht adresseliste

Saksbehandler: Trond Ottemo
Telefon: 46803973
Seksjon: Reguleringsseksjonen
Vår referanse: 09/8184
Vår dato: 07.04.2009

HØRING - FANGST AV ROGNHUMMER TIL BRUK SOM STAMDYR FOR OPPDRETT ELLER HAVBEITE

Fiskeridirektoratet sender med dette på høring forslag om å endre reguleringen av hummerfiske slik at det åpnes for adgang til å fange rognhummer til bruk som stamdyr i oppdrett og/eller havbeite.

Høringsinstansene fremgår av vedlegg til høringsnotatet. Notatet m/vedlegg vil være tilgjengelig på Fiskeridirektoratets internettsider (<http://www.fdir.no>), og andre enn de som er oppført på adresselisten er også velkomne til å gi kommentarer.

Fiskeri- og kystdepartementet har bestemt at høringen kan gjennomføres med 3 ukers svarfrist. Uttalelser til saken må derfor være Fiskeridirektoratet i hende innen 4. mai 2009. Etter gjennomført høring vil Fiskeridirektoratet oversende forslag om forskrift til Fiskeri- og kystdepartementet, som treffer endelig avgjørelse i saken

I tillegg til forslaget om fangst av rognhummer, gjennomføres det høring av forslag om endring av en del andre reguleringsbestemmelser for fangst av hummer. Disse forslagene omtales i et eget høringsbrev, hvor det er fastsatt 6 ukers høringsfrist (26. mai 2009).

Med hilsen

Truls Konow
fung. direktør

Trond Ottemo
rådgiver

Høringsinstanser:

Aust-Agder Fylkeskommune	postmottak@aa-f.kommune.no
Bivdi	post@bivdi.no
Direktoratet for naturforvaltning	postmottak@dirnat.no
Eksportutvalget for fisk	postmottak@seafood.no
Fiskekjøpernes Forening	post@fifor.no
Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening	firmapost@fhl.no
Fiskeri- og kystdepartementet	postmottak@fk.d.dep.no
Fiskeridirektoratet Region Nordland Fiskeridirektoratet Region Trøndelag Fiskeridirektoratet Region Møre og Romsdal Fiskeridirektoratet Region Vest Fiskeridirektoratet Region Sør	postmottak@fiskeridir.no
Havforskningsinstituttet	post@imr.no
Hobas AS	post@hobas.no
Hordaland fylkeskommune	hfk@post.hfk.no
Innovasjon Norge	post@innovasjonnorge.no
Kongelig Norsk Båtforbund	post@knbf.no
KS	ks@ks.no
Landsdelsutvalget	post@lu.no
Mattilsynet	postmottak@mattilsynet.no
Møre og Romsdal fylkeskommune	post@mr fylke.no
Natur og Ungdom	info@nu.no
Nofima	nofima@nofima.no
Nordland fylkeskommune	nordland.fylkeskommune@nfk.no
Nord-Trøndelag fylkeskommune	postmottak@ntfk.no
Norges Dykkeforbund	dykking@nif.idrett.no
Norges Fiskarlag	fiskarlaget@fiskarlaget.no
Norges Fritids- og småfiskerforbund	tom.sollie@combitel.no
Norges Jeger- og Fiskerforbund	njff@njff.org
Norges Kystfiskarlag	post@norgeskystfiskarlag.no
Norges Miljøvernforbund	holm@mnf.no
Norges Naturvernforbund	naturvern@naturvern.no
Norges Råfisklag	firmapost@rafisklaget.no
Norsk Hummer AS	frank.balchen@norskhummer.no
Norsk Zoologisk Forening	nzf@zoologi.no
Norske Sjømatbedrifters Landsforening	post@nsl.no
Norwegian Lobster Farm AS	post@norwegian-lobster-farm.com
Rogaland Fiskesalgslag S/L	rogfisk@rogfisk.no
Rogaland fylkeskommune	firmapost@rogfk.no
Sametinget	samediggi@samediggi.no
Sjef Kystvakten	forsvaret@mil.no
Skagerrakfisk S/L	firmapost@skagerrakfisk.no
Sogn og Fjordane fylkeskommune	postmottak.sentraladm@sfj.no
Sunnmøre og Romsdal Fiskesalgslag	salg@surofi.no
Sør-Trøndelag fylkeskommune	postmottak@stfk.no
Vest-Agder fylkeskommune	postmottak@vaf.no

Vestfold fylkeskommune	firmapost@vfk.no
Vest-Norges Fiskesalslag	magnar.aasebo@vnf.no
World Wide Fund for Nature	info@wwf.no
Østfold fylkeskommune	sentralpost@ostfold-f.kommune.no

HØRINGSNOTAT OM FANGST AV ROGNHUMMER TIL BRUK SOM STAMDYR FOR OPPDRETT ELLER HAVBEITE

1. Hovedinnholdet i høringsnotatet

I dette høringsnotatet foreslås det å åpne for unntak fra forbudet mot å fiske rognhummer for å bidra til tilrettelegging for oppdrett og havbeite med hummer. Det skal kun gis tillatelse til å fange rognhummer for *etablering* av oppdrettsvirksomhet, på sikt forventes det at oppdrettsanlegg for hummer skal være selvforsynte med stamhummer. Det vil være en forutsetning for slik tillatelse at det settes ut et antall hummerunger som minst kompensere for uttaket av rognhummer. Videre skal rognhummeren gjenutsettes på fangststedet etter kultivering.

2. Bakgrunn

Fiskeri- og kystdepartementet fastsatte i fjor nye reguleringsbestemmelser for fangst av hummer, jf. forskrift av 25. august 2008 om endring av forskrift av 22. desember 2004 om utøvelse av fisket i sjøen (utøvelsesforskriften). Reglene trådte i kraft 15. september 2008, og medførte utvidet fredningstid, innføring av samme minstemål på hummer langs hele kysten, nye redskapsbegrensninger (antall teiner), påbud av fluktåpninger i teinene, forbud mot oppbevaring av hummer i sjøen i fredningstiden, strengere regler for bruk av torskeruser og forbud mot fangst av rognhummer (hummer med utrogn). Forbudet mot fangst av rognhummer fremgår av utøvelsesforskriften § 34a.

Det har gjennom flere år vært satset på å gjøre oppdrett og havbeite med hummer til en lønnsom næring. Utvikling av teknologiske og automatiserte løsninger har gjort det mulig i større grad enn før å lykkes med dette. Samtidig er det slik at den som skal drive oppdrett av hummer må ha tilgang på stamdyr. Før 15. september i fjor gjaldt det ikke noe særskilt forbud mot fangst av rognhummer, og det var således adgang til å ta rognhummer utenfor fredningstiden. Med det nye rognhummerforbudet er dette ikke lenger mulig. Oppdrettsaktørene er så langt heller ikke etablert med egne stamdyr som kan gi nødvendig grunnlag for produksjon av hummeryngel.

Totalforbudet mot fangst av rognhummer kan virke hemmende for utvikling av en oppdretts- eller havbeitenæring for hummer, noe som ikke har vært tilsiktet. Fiskeri- og kystdepartementet har derfor bedt Fiskeridirektoratet, i samarbeid med Havforskningsinstituttet, om å utarbeide forslag til endring av utøvelsesforskriften og gjennomføre høring. Forslagene i dette høringsnotatet skal således bidra til fortsatt satsing på oppdretts- og havbeitevirksomhet med hummer.

3. Føringer fra Fiskeri- og kystdepartementet, og uttalelse fra Havforskningsinstituttet

Fiskeri- og kystdepartementet har lagt følgende føringer til grunn:

- Det skal bare kunne gis tillatelse til uttak av rognhummer i tilfeller hvor det anses som forsvarlig på bakgrunn av dagens kunnskap
- Den som får tillatelse til fangst av rognhummer skal forpliktes til å sette ut hummerunger som forventes å minimum kompensere for tapt reproduksjon som følge av uttaket.

- Det skal generelt være en streng praksis for tildeling av tillatelser til fangst av rognhummer til oppdrettsformål.
- Det skal kun gis tillatelser til å fange rognhummer for *etablering* av oppdrettsvirksomhet, på sikt forventes det at oppdrettsanlegg blir selvforsynte med rognhummer.
- Innfanget hummer skal gjenutsettes på fangstlokaliteten etter at eggene er klekket.

Fiskeridirektoratet har i sakens anledning mottatt et notat datert 3. april 2009 fra Havforskningsinstituttet med vurdering av ulike sider ved forslaget, og instituttets notat er vedlagt dette høringsnotatet (foreløpig versjon).

4. Forsvarlighetskriteriet

Det kan bare gis tillatelse til å sette ut hummer for havbeite som er stedegne, jf. forskrift av 28. august 2003 om tildeling og drift ved havbeiteverksemd (havbeiteforskriften) § 7 tredje ledd. Dette innebærer at rognhummer som fanges for produksjon av hummerunger til havbeite må være stedegen i forhold til den aktuelle havbeitelokasjonen. Det er naturlig å legge samme prinsipp til grunn dersom det blir aktuelt med oppdrett av hummer til gjennomføring av bestandsøkningsprosjekter. Kravet om stedegenhet er imidlertid ikke aktuelt dersom hummerungene som produseres ikke skal settes ut i sjøen, slik som ved produksjon av konsumhummer.

Havbeite med hummer er aktualisert flere steder langs kysten, slik som ved Farsund, Kvitsøy, Austevoll, Bremanger, Sande i Møre og Romsdal og Tysfjord i Nordland.

Forutsetningen om at uttak av rognhummer skal være forsvarlig, innebærer en begrensning i antall hummer det eventuelt gis tillatelse til å fange. Uttak av rognhummer innebærer en reduksjon i bestandens rekrutteringspotensial, og hva som er forsvarlig uttak må vurderes med utgangspunkt i bestandssituasjonen i det aktuelle området. Dette må således gjøres i forbindelse med behandlingen av den enkelte søknad om fangst av rognhummer.

Kunnskapen om hummerbestandens størrelse varierer for ulike områder langs kysten. Den offisielle fangststatistikken, som blant annet gir opplysninger om fangstlokasjon og mengden av hummer omsatt gjennom salgslagene, gir ikke et korrekt bilde av den samlede fangsten, ettersom mye av hummeren som tas ikke omsettes, eller omsettes utenom salgslagsystemet.

Havforskningsinstituttet uttaler at det ideelt sett burde være et estimat for hvor stor hummerbestanden er i de aktuelle områdene, og størrelsen på antall rognhummer. Dette forutsetter pålitelig fangststatistikk. Det foreligger et stort materiale med fangstdagbøker med hovedvekt på Sørlandet, og det er nå forslag om at dette skal utvides og oppjusteres slik at eventuelle effekter av de nye reguleringene innført i 2008 kan evalueres. I den sammenheng påpeker Havforskningsinstituttet viktigheten av at også regioner hvor det finnes havbeitevirksomhet prioriteres. Dermed vil en få en bedre oversikt til å kunne vurdere uttak av rognhummer.

Med utgangspunkt i erfaringer fra PUSH-programmet på Kvitsøy (program for utvikling og stimulering av havbeite), anser Havforskningsinstituttet et uttak av rognhummer på 10 – 15 % som fullt ut forsvarlig. Denne vurderingen er basert på en bestand av rognhummer på Kvitsøy på i størrelsesorden 1200 dyr. Instituttet uttaler videre at uttak av rognhummer innenfor et gitt område ikke bør overskride dette nivået.

5. Krav til overlevelse i yngelproduksjon

I tillegg til vurderinger av hva som kan anses å være forsvarlig uttak av rognhummer, må antall rognhummer også begrenses med utgangspunkt i hvor mange yngel som kan settes i det aktuelle oppdrettsanlegget. Spørsmålet i denne sammenheng er hvor mange hummerunger man skal regne med i gjennomsnitt fra det enkelte mordyr. Et høyt antall innebærer strengere krav til hummerungenes overlevelse og feilmarginer i produksjonen enn et lavere antall. Eggproduksjonen vil dessuten variere fra mordyr til mordyr ut fra forskjeller i alder og geografisk tilhørighet.

I praksis varierer overlevelsen i yngelproduksjonen i landbasert oppdrettsanlegg nokså mye. Havforskningsinstituttet påpeker at total overlevelse fra klekking til utsetningsklar hummerunge (4 – 6 cm) er på ca 5 %, noe som må karakteriseres som lavt. Instituttet uttaler om krav til kompetansen hos næringsutøverne at

”... det [i dag er] for lav overleving fra nyklekkede larver til utsetningsklare hummerunger. Det bør ikke være slik at dårlig overleving som følge av lav kompetanse/tekniske fasiliteter automatisk tilsier høyere uttak av vill rognhummer. Havbeiteaktiviteten er i dag i en startfase og det samlede behov for uttak av rognhummer er forholdsvis lavt. En betydelig oppskalering av denne virksomheten må innebære større krav til faglig kompetanse og produksjonsresultat i form av betydelig høyere total overleving (15 – 20 %) frem til utsetningsklare hummerunger”.

Fiskeridirektoratet er enig i at dårlig overlevelse på grunn av mangler i kompetansen eller produksjonsutstyr ikke skal ”kompenseres” gjennom et høyere uttak av rognhummer. På den annen side må det tas hensyn til at det er tale om en næring som er i etableringsfasen, noe som nødvendigvis har betydning for produksjonseffektiviteten. Etter Fiskeridirektoratets oppfatning kan det aksepteres en overlevelse ned mot 5 % fra klekking til utsetningsklar hummerunge, men bare i en begrenset oppstartfase. Kravet til overlevelse må økes over tid, og må dessuten ses i sammenheng med planlagt produksjonsvolum.

6. Hvem som kan gis tillatelse, vilkår

Oppdrett av hummer kan skje med ulike anvendelsesformål. Dels er det tale om oppdrett med sikte på produksjon av såkalt konsumhummer eller porsjonshummer (hummer på ca 250 – 350 gram for salg til restauranter o.l.). Videre dreier det seg om oppdrett av hummer for utsetting i havbeiteområder. En tredje kategori kan være oppdrett av hummer til anvendelse i ulike bestandsøkningsprosjekter.

Oppdrett for utsetting i havbeiteområder forutsetter at det er gitt både oppdrettstillatelse og havbeitetillatelse. Ett og samme selskap kan være innehaver av begge typer tillatelse, men i praksis vil det ofte være tale om ulike selskaper som seg imellom gjør avtale om produksjon og levering av hummerunger.

Den første tildelingsrunden for tillatelse til å drive havbeite med hummer fant sted i 2005, og det ble gitt 3 tillatelser. Neste runde kom i 2007, og en tredje runde ble utlyst i 2008. Fiskeri- og kystdepartementet har bestemt at det kan tildeles nye tillatelser i runder inntil to ganger hvert år. Søknader om tillatelser til å drive med havbeite er gjenstand for en grundig saksbehandling, og etter havbeiteforskriften skal det legges stor vekt på samfunnsmessige nytte- og skadevirkninger av vedtak om tildeling, herunder hvor vidt virksomheten vil avgrense utøvelsen av allemannsretten i de aktuelle områdene. Erfaringsvis er det tidkrevende

å behandle søknadene, og utfallet beror på en avveining av ulike interesser og hensyn. Ofte vil det derfor hefte usikkerhet om utfallet av slike søknader, og i praksis er det altså svært få som så langt har endt med innvilgelse.

Søknad om tillatelse til å fange rognhummer kan tenkes å komme både fra innehaver av havbeitetillatelse og fra oppdretter. Fiskeridirektoratet mener imidlertid at det er hensiktsmessig at slike søknader fremmes av oppdretter. Man vil da ansvarliggjøre den som i praksis skal håndtere hummeren og produksjonen frem til tidspunktet for (gjen)utsetting i sjøen. Selv om tillatelse til å fange rognhummer kun skal kunne gis til innehavere av tillatelse til å drive oppdrett av hummer, vil det selvsagt ikke være noe i veien for at selve fangsten gjennomføres av fiskere etter avtale med oppdretter.

Det skal føres en streng praksis med hensyn til behandlingen av søknader om fangst av rognhummer. Det legges derfor til grunn at det ikke vil være aktuelt å gi tillatelse til å fange rognhummer for havbeite før det er gitt havbeitetillatelse for den aktuelle lokaliteten, og det eventuelt kan legges frem en avtale mellom oppdretts- og havbeiteaktør om levering av hummerunger. En slik praksis vil kunne medføre at det tar lengre tid enn ellers før en oppdretter kan levere hummer for utsetting. Dette gjelder særlig dersom fangsten skal måtte foregå i den perioden det ellers er adgang til å fiske hummer. For å avhjelpe en slik situasjon kan det imidlertid vurderes å gi tillatelse til fangst av rognhummer også innenfor den alminnelige fredningsperioden (vårfiske). Det vil i så fall forutsettes at fangst av hummer uten utrogn umiddelbart settes tilbake i sjøen.

Dersom det gis tillatelse til å fange rognhummer i fredningstiden, vil det også kunne være aktuelt å dispensere fra forbudet mot å oppbevare hummer i sjøen, jf. utøvelsesforskriften § 34a fjerde ledd.

Det forutsettes ellers at fangsten må foregå i samsvar med de regler som ellers gjelder for fiske etter hummer, og som blant annet innebærer at fisket må foregå med teiner utstyrt med fluktåpninger, at hummeren må tilfredsstille gjeldende minstemål, at det ikke fiskes med flere teiner enn det som følger av den alminnelige redskapsbegrensningen osv.

7. Etableringskriteriet

Fiskeri- og kystdepartementet har som nevnt innledningsvis forutsatt at tillatelse til å fange rognhummer skal kunne gis for *etablering* av oppdrettsvirksomhet, men at det på sikt vil være forventet at anleggene blir selvforsynte med stamhummer.

Det oppstår da spørsmål om hvor lang tid den enkelte virksomhet skal gis for å bli selvforsynt med hummer. Her kan det være hensiktsmessig å skille mellom hummer som oppdrettes til konsum- eller porsjonshummer, og hummer som skal settes ut i sjøen. For hummer som skal settes ut i sjøen vil det være krav om stedegenhet, noe som innebærer at hummeren må ha sin opprinnelse fra mordyr som er tatt i samme område. Dersom det skal etableres havbeite på et nytt område, kan det ikke uten videre forventes at oppdrettsanlegget på forhånd har stamhummer som kan brukes til produksjon av hummer for utsett i dette området. Det samme gjelder dersom det blir aktuelt med oppdrett av hummer til bestandsøkningsprosjekter. For hvert nye område må det derfor aksepteres at det kan ta noe tid før aktørene vil være selvforsynte med stamhummer.

Det kan i denne sammenheng pekes på utfordringen med å få hummer til å pare seg i fangenskap. Metoder for å få til dette er under utvikling, men også her må det antakelig legges til grunn et perspektiv på noen år før man har klar løsninger for intensiv produksjon.

8. Krav om utsetting

En tillatelse til å fange rognhummer skal også forplikte i forhold til å sette ut hummerunger i fangstområdene. Antallet hummerunger skal minst kompensere for tapt reproduksjon som følge av uttaket. Havforskningsinstituttet påpeker at vi i dag mangler en del kunnskap om naturlig dødelighet på hummerlarver og hummerunger, og det er derfor vanskelig å sette opp et korrekt anslag på hvor mange hummerunger det er nødvendig å sette ut som kompensasjon.

Havforskningsinstituttet antar at når rognhummeren klekker eggene sine under naturlige forhold, vil overlevelse av to avkom til reproduktiv alder betyr likevekt. Basert på data fra utsettingene og gjenfangstene fra Kvitsøy, anslås det at antallet hummerunger som trengs for å oppfylle dette målet innebærer utsetting av i størrelsesorden 5 % av produksjonen av hummerunger (forutsatt en overlevelse fra klekking til utsettingsklar hummerunge på 5 %). Minimumstall for kompensasjonsutsetting bør etter Havforskningsinstituttets oppfatning således være mellom 5 og 10 % av totalproduksjonen.

Som Havforskningsinstituttet peker på, vil det være behov for detaljerte utsettingsprosedyrer. Fiskeridirektoratet vil ta initiativ til å få utarbeidet slike prosedyrer i samarbeid med Havforskningsinstituttet.

Det vil ellers være en forutsetning at rognhummeren som fanges settes ut i sjøen igjen i fangstområdet etter at klekking har funnet sted. For å kunne identifisere gjenutsatt hummer bør det som Havforskningsinstituttet påpeker settes som vilkår at den merkes individuelt med et klipp i halen ("V-merking").

9. Saksbehandling

Når det tidligere har blitt gjort unntak fra hummerreguleringen med hjemmel i saltvannsfiskeoven § 2 fjerde ledd, så har dette skjedd etter saksbehandling i Fiskeridirektoratet sentralt som første instans, med departementet som klageinstans. Dette er fremdeles ordningen når det gjelder den tilsvarende bestemmelsen i havressursloven § 66. Fiskeridirektoratet mener det er hensiktsmessig med samme system for behandling av søknader om å få fange rognhummer med hjemmel i en ny bestemmelse i utøvelsesforskriften, jf. punkt 11 nedenfor. Oppdrettsmiljøet knyttet til hummer er lite med svært få aktører, og det antas å være en stor fordel med hensyn til en ensartet og konsekvent praksis om søknader om rognhummertillatelse behandles av ett og samme organ, også i første instans.

Det vil også være hensiktsmessig at Fiskeridirektoratet innhenter uttalelse fra Havforskningsinstituttet i den enkelte sak. Det er særlig ønskelig at Havforskningsinstituttet gjør vurderinger om hvilket uttak som kan være forsvarlig i ulike områder, og eventuelle problemstillinger som måtte oppstå som følge av krav om stedegenhet.

10. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget legger til rette for en videre satsing på oppdrett og havbeite med hummer, ved at det åpnes for unntak fra forbudet mot å fange rognhummer. Det forventes et relativt lite antall søknader, men dette kan øke noe dersom det blir tildelt flere tillatelser til å drive oppdrett eller havbeite med hummer, eller dersom det iverksettes større bestandsøkningsprosjekter gjennom utsetting av hummerunger.

Det skal kun gis tillatelse til fangst av rognhummer når dette anses forsvarlig med hensyn til hummerbestandens situasjon i det aktuelle området. En slik vurdering forutsetter kartlegging og analyse av fangstdata fra slike områder, noe som vil medføre en del arbeid, særlig for Havforskningsinstituttet. Det kan være nødvendig å etablere samarbeid med fiskere i slike

områder om rapportering av fangstopplysninger for å styrke grunnlaget for bestandsestimater.

11. Forslag til forskrift

Fiskeridirektoratet foreslår følgende forskrift:

Fiskeri- og kystdepartementet har den med hjemmel i lov av 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevende marine ressurser § 67 fastsatt følgende forskrift:

I

I forskrift av 22. desember 2004 nr. 1878 om utøvelse av fisket i sjøen, gjøres følgende endring:

§ 34 c (ny) skal lyde:

Fiskeridirektoratet kan gjøre unntak fra fredningstiden for hummer, jf. § 34 a første, tredje og fjerde ledd, når det er nødvendig å fange rognhummer for etablering av oppdrett eller havbeite med hummer. Tillatelse kan kun gis når dette vurderes å være forsvarlig ut fra hummerbestandens situasjon i det aktuelle området. Videre kan tillatelse kun gis til innehaver av tillatelse til å drive oppdrett av hummer.

Det skal settes som vilkår at det settes ut i sjøen et antall hummerunger som antas å minst kompensere for den reduserte rekrutteringen som følge av uttaket av rognhummer. Fanget hummer skal gjenutsettes på fangststedet etter kultivering. Det kan også settes andre vilkår for tillatelse etter første ledd, herunder om rapporteringsrutiner, merking av hummer som settes ut mv.

II

Denne forskrift trer i kraft straks.